ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر تۇرکىيەدە

ئابدۇۋۈھلى ئايۇپ (نورۋېگىيە)

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر 20 - ئەسىر ئۇيغۇر ئەدەبىياتىدىكى تالانتلىق، كۆپ قىرلىق، ئۆرنەكلىك يازغۇچى ۋە ئەل سۆيگەن شائىرلارنىڭ بىرى. شۇنداقلا ئۇ ئۇيغۇرلارنىڭ تونۇلغان ئەدەبىيات تەتقىقاتچىسى، جامائەت ئەربابى ۋە ئىجتىمائىي پائالىيەتچىسىدۇر. ئۆتكۈرنىڭ 1946 - يىلى 23 يېشىدا يېزىپ لەنجۇدا نەشر قىلدۇرغان «يۇرەك مۇڭلىرى» ۋە 1948 - يىلى ئۈرۈمچىدە نەشر قىلدۇرغان «تارىم بويلىرى» ناملىق شېئىرلار توپلاملىرى ئۇنى ئەينى دەۋر ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ ئۆكسەر يۇلتۇزىغا ئايلاندۇرغان. شائىرنىڭ ئۇ يىللاردا يازغان شېئىرلىرىدىن زامانىنىڭ زۇلمى، ئاۋامنىڭ زارى، دەۋرنىڭ دەرد ھەسرەتلىرى ئاڭلىنىپ تۇرىدۇ. مەرھۇمنىڭ ئايالى خەلىچىخان ئانىمىزنىڭ يەتكۈزىشىچە ئۆتكۇر 1949 - يىلى سابىق ئۆلكىلىك ھۆكۈمىتىنىڭ باش كاتىبى بولغان. شۇ مەزگىلدە شەھىد بولغان زۇلۇم، تەڭسىزلىك، چىرىكلىك ۋە ناھەقچىلىكلەرگە چىدىماي خىزمەتتىن ئىستېپا بەرگەن ئىكەن. شائىر ئەينى زامانىدا زالىم ھاكىمىيەتنىڭ خىزمىتىدىن ئىستېپا بېرىپلا قالماي يەنە ئۇلارنىڭ زۇلۇمىنى شېئىرلار ئارقىلىق جاھانغا پاش قىلغان. شۇ مەزگىلدىكى ھېسىلىرىنى «خەجلە خائىنلار خەجلە» ماۋزۇلۇق شېئىرىدا مۇنداق ئىپادىلىگەن.

خەجلە، خائىنلارەي خەجلە، بۇ ئەلنىڭ مېلىنى خەجلە،
يېتىشمەي قالسىلەر ئۇ ھەم ئېلىپ سەن جېنىنى خەجلە.

خېنىمغا ئوسما دەپ خەجلە، بېگىمگە تاسما دەپ خەجلە،
تالان-تاراجدىن قالغان پارچە نېنىنى خەجلە.

دېھقانغا ئاچقۇزۇپ بوزنى، دۇكانغا توقۇتۇپ بۆزنى،
سېلىپ ئالۋانىنى يۇز قاتلاپ، ئىچىپ سەن قېنىنى خەجلە.

كۆلدە بېلىقى كۆپ دەپ، يەر ئاستى بايلىقى كۆپ دەپ
قەدىمدە مىڭ تېپىپ ھېيلە، ئېچىپ سەن كانىنى خەجلە.

پالانى ئاقچىدۇر، كۆكچى، بۇ ئۆتكۈرمۇ يامان دوقچى،
دەپ پارچىلاپ بۇ مىللەتنى، سېتىپ ۋىجدانىنى خەجلە.

شائىر 1950 - يىللاردىن كېيىن تەقىب قىلىنىپ ئەسەر ئېلان قىلىش ھوقۇقىدىن مەھرۇم قالغان. ئۇ تا 1956 - يىلغىچە بىر مەزگىل نازارەت ئاستىدا تەھرىرلىك ۋە تەرجىمانلىققا ئوخشاش خىزمەتلەرگە سېلىنغان. بۇ مەزگىلدە ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ قېلىپلىشىشى ۋە يېڭى ئاتالغۇلارنىڭ بارلىققا كېلىشىگە تېگىشلىك ھەسسە قوشقان. مەسىلەن، شۇ مەزگىلدە ۋە كېيىن مودا قىلىنغان ھەر قايسى ساھەلەر بويىچە «سۈنئىي ھەمراھ قويۇپ بېرىش» ھەرىكىتى جەريانىدا كۆپ قوللىنىلغان سۈنئىي ھەمراھ سۆزىنى ئۆتكۇر ئەپەندىم ئوتتۇرىغا قويغان. بۇ ئاتالغۇ دەل جايىدا ۋە ۋاقتىدا ياسالغانلىقى ئۈچۈن تېزلا ئومۇملىشىپ كەتكەن. مەرھۇمنىڭ خانىمىنىڭ ئەسلەپ بېرىشىچە ئۆتكۇر ئەپەندى 80 - يىللارغىچە بولغان تۇرلۇك تۇمەن بېسىم، زۇلۇم ۋە قىينىچىلىقلار ئىچىدە ئۆزىنى ۋە ئەتراپىدىكىلەرنى ئۇمىدلەندۇرۇپ تۇرغان ئىكەن. مەھرۇملۇق يىلىرى زورايغان ۋە ئېغىر كۇلپەتلەر، تۆھمەتلەر، ھاقارەتلەرگە ئۇلىشىپ يۈرەكلەرنى زېدىلىگەن بولسىمۇ شائىر نىشاندىن ھېچ تايمىغان. شائىر بۇ يىللاردىكى ھەسرەتلىرىنى:

قەلەم سۈندى، ئەلەم ئەزدى دىلىمنى،
شامال داۋىپ كېكەچ قىلدى تىلىمنى.
قولۇم تۇتماس، پۈتۈم باسماس پالەچمەن،
نېمە بىرلە رازى قىلاي ئېلىمنى.

دېگەن مىسرالىرى ئارقىلىق ئىپادىلىگەن. شائىر ئۆزىنىڭ كېلەچەك ئىستىقبالغا بولغان قەتئىي ئىشەنچىنى «باھار چىللايمەن» ماۋزۇلۇق شېئىرىدا باھار تىمسالى ئارقىلىق مۇنداق يازغان:

ئۇنى كۆيلەيمەن زىمىستاندىمۇ،
تىلىم زەنجىردە باغلانغاندىمۇ،
كۆكرەككە نەيزە قادالغاندىمۇ،
ئىسسىق قېنىمدىن باھار چىللايمەن.

شائىرنىڭ 1980 - يىللاردىن يېزىپ نەشر قىلدۇرغان «قەشقەر كېچىسى»، «ئۆمۈر مەنزىللىرى»، «ئىز» ۋە «ئويغانغان زېمىن» ناملىق يىرىك ئەسەرلىرى ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىياتىدىكى ئۆلمەس ئابىدەلەرگە ئايلاندى. كۇنىمىزدە ئۇنىڭ ئەسەرلىرى چەتئەللەردە، بولۇپمۇ تۇركىيەدە تەرجىمە قىلىنىپ ھەر جەھەتتىن تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ. تۇركىيەدىكى چاغداش تۇرك تىللىرى فاكۇلتېتلىرىنىڭ ئۇيغۇر تىل ئەدەبىياتى دەرسىدە ئۆتكۇر شېئىرلىرى ئۆتۈلمەكتە. تۆۋەندە بىز ئۆتكۇرنىڭ تۇركىيەدىكى تەسىرى ھەققىدە توختىلىمىز.

تۇركىيەدە تۇنجى قېتىم ئابدۇرېھىم ئۆتكۇرنىڭ رومانلىرى توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزگەن كىشى ئابدۇلكەرىم باقى ئىلتەبىردۇر. ئۇ 1991 - يىلى يازغان «بۇگۈنكى ئۇيغۇر تارىخى رومانلىرىدا ئازادلىق تېمىسى» ناملىق ماقالىسىدە

ئەۋلاد گۇرۇپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئابدۇرەھىم ئۆتكۈرنىڭ «ئىز» رومانىدا ئۇيغۇرلارنىڭ ئازادلىق كۈرەشلىرىنىڭ ئەكس ئەتتۈرۈلگەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان. گۈلزادە تانرىداغلى خانىم 1996 - يىلى مارمارا ئۇنىۋېرسىتېتىدا تەييارلىغان «20 - ئەسىردىكى ئۇيغۇر رومانچىلىقى» ناملىق دوكتورلۇق ئىلمىي ماقالىسىدە ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرنىڭ رومانلىرىنى تەھلىل قىلغان. مەرھۇم شۈكۈر تۇران 1998 - يىلى يازغان «ئۇيغۇر تۈركلىرى ئەدەبىياتى» ناملىق ئەسىرىدە ئۆتكۈر قاتارلىق كۈرەشچان شائىرلارنىڭ ئەسەرلىرى ھەققىدە توختالغان. 2007 - يىلى ئەگە ئۇنىۋېرسىتېتى ئوقۇغۇچىسى ئۆزگۈر ئاي، ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرنىڭ «ئىز» رومانى توغرىسىدا دوكتورلۇق ئىلمىي ماقالىسىنى يازغان. ئەنقەرە گازى ئۇنىۋېرسىتېتى تۈرك تىلى ۋە ئەدەبىياتى فاكۇلتېتى ئوقۇتقۇچىسى ھۈليا قاساپوغلۇ چەنگەل خانىمنىڭ «ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرنىڭ شېئىرلىرى» ناملىق ئىككى توملۇق كىتابى تۈركىيە مىللىي مائارىپ مىنىستىرلىقى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى. بۇلاردىن باشقا تۈركىيەدىكى ھەرقايسى ئۇنىۋېرسىتېتلارنىڭ تۈرك تىلى ۋە ئەدەبىياتى فاكۇلتېتلىرى ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرنىڭ شېئىرلىرىنى ۋە رومانلىرىدىن ئارىيەلەر ئوقۇتماقتا، باكلاۋۇرلىق ۋە ماگىستىرلىق ئىلمىي ماقالىلىرى يازدۇرماقتا. بۇلاردىن باشقا ئۆتكۈر ئەپەندىنىڭ 1947 - يىلى يېزىپ قالدۇرغان «ئۇچراشقاندا» ناملىق شېئىرى تۈرك ناخشا چولپانلىرى تەرىپىدىن سەھنىدە ئېيتىلىپ، مىڭلىغان تاماشىبىنلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. 2005 - يىلى ھىندىستان باش مىنىستىرى مودى قازاقىستاندىكى خەلقئارالىق مۇنبەردە شائىرنىڭ «ئىز» سەرلەۋھىلىك شېئىرىنى دېكلاماتسىيە قىلىپ ئالقىشقا ئېرىشتى. يۇقىرىقىلاردىن شۇنى كۆرۈۋېلىش مۇمكىنكى، ئۆتكۈر ئەسەرلىرىنىڭ تۈركىيەدە ۋە تۈركچەنىڭ ۋاستىسى بىلەن دۇنيادا تونۇلغانلىقىنى، ئۇيغۇرلارنىڭ ۋە ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ دۇنيادا تونۇلىشىغا زور تۆھپە قوشقان ۋە قوشۇۋاتقانلىقىنىڭ ئىپادىسىدۇر.

نۆۋەتتە تۈركىيەدىكى ئابدۇرەھىم ئۆتكۈر تەتقىقاتىدا ئەڭ ئاكتىپ ۋە ھوسۇللۇق تەتقىقاتچى ھۈليا قاسساپئوغلى چەنگەل خانىمدۇر. يەنە گۈلزادە تانرىداغلى، ئۆزگۈر ئاي قاتارلىق تەتقىقاتچىلارمۇ بۇ سەپنىڭ مۇنەۋۋەر ئەزىمەتلىرىدۇر.

ھۈليا خانىم تەتقىقاتىدا ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرنىڭ شېئىرلىرى تۈركىيە تۈركچەسىگە تەرجىمە قىلغاندىن سىرت مەزمۇن ۋە قۇرۇلما جەھەتتىن تەھلىل قىلغان. يېقىنقى يىللاردىن بېرى ھۈليا خانىم ئۆتكۈر شېئىرلىرىدىكى كۈرەش، ھۆرلۈك، ۋەتەن ۋە سۆيگۈ تېمىلىرىنى تەپسىلىي تەھلىل قىلىپ مەخسۇس ماقالىلەرنى يازدى. ھۈليا خانىم تۈركىيەدە ئېچىلغان بىر قانچە ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنلىرىدا ئۆتكۈر ئەسەرلىرى ھەققىدىكى مۇلاھىزىلىرىنى سۇنغاندىن باشقا شائىر ۋاپات بولغانلىقىنىڭ 20 - يىللىقى مۇناسىۋىتى مەخسۇس ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى تەشكىللىدى.

ئۆتكۈر ئەپەندى ھەققىدە مەخسۇس تەتقىقات قىلغان يەنە بىر ئىزدەنگۈچى دوكتور ئۆزگۈر ئايدۇر. ئۇ ئۆتكۈر ئەپەندىمنىڭ «ئىز» رومانىنى تېكىستشۇناسلىق نۇقتىسىدىن تەتقىق قىلىپ، تۈركچىگە تەرجىمە قىلىپ چىققان ۋە بۇ ھەقتە دوكتورلۇق ماقالىسى يازغان. ئۆزگۈر ئاي ئۆتكۈر ئەپەندىمنىڭ «ئىز» رومانىنى مەخسۇس تەتقىق قىلغان. ئۆ مەزكۇر ئەسەر ھەققىدىكى بىر ماقالىسىدە ئابدۇرەھىم ئۆتكۈرنى تۈركىيەنىڭ تانزىمات دەۋرى ئەدەبىياتىدىكى ۋەكىللىك ئەدىب ئاھمەت مىتھاتقا تەققسالايدۇ. ئۆزگۈر ئاي ماقالەلىرىدە «ئىز» رومانىدا رومانچىلىق ھۈنەرلىرىنىڭ جايىدا قوللىنىلمىغانلىقىنىمۇ تىلغا ئالىدۇ. رومانىدا دىداكتىك ئامىللارنىڭ موللىقى، ئاپتورنىڭ چىنلىقنى يېزىش تەرەپدارى بولغانلىقى سەۋەبلىك ئەدەبىيلىكنىڭ يېتەرسىز قالغانلىقىنى مۇلاھىزە قىلىدۇ.

ھۈليا خانىم تەشكىللىگەن 2015 - يىلى 18 - دېكابىر كۈنىدىكى ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنىغا تۈركىيە باش مىنىستىرلىق تارمىقىدىكى تۈركىي مىللەتلەر ھەمكارلىق ۋە تەتقىقات ئىدارىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى دوكتور سەردار چام، ب د ت پەن مەدەنىيەت مائارىپ تەشكىلاتىنىڭ تۈركىيەدىكى مەسئۇلى ئۆجال ئوغۇز، غازى ئۇنىۋېرسىتېتى مۇدىرى بەربەروغلۇ، داڭلىق تۈركولوگ پىروفېسسور دوكتور ئەھمەت بىجان ئەرجىلاسۇن ئەپەندى، تونۇلغان تۈركولوگ ئوسمان فىكرى سەرتقايا ئەپەندى، ئالاھىدە تەكلىپ بويىچە يىغىنغا ئىشتىراك قىلغان تونۇلغان تۈركولوگ مىرسۇلتان ئوسمانوف ئەپەندى، پىروفېسسور ئابدۇررائۇف پولات ئەپەندى قاتناشتى. يىغىدا يەنە تۈركىيەدىكى ئۇيغۇر ئىلىم ئادەملىرىدىن پىروفېسسور ئالىمجان ئىنايەت ئەپەندى، دوتسېنت دوكتور ئەركىن ئەكرەم ئەپەندى ۋە تۈركىيەدە ياشاۋاتقان، ئەنقەرەدىكى ئۇنىۋېرسىتېتلەردە تەھسىلدە بىر قىسىم ئۇيغۇرلار قاتناشتى. گېرمانىيە گۆتۈڭگەن ئۇنىۋېرسىتېتى ئوقۇتقۇچىسى دوكتور ئابلەت سەمەت، نەۋشەھىر ئۇنىۋېرسىتېتى ئوقۇتقۇچىسى دوكتور ئادەم ئۆگەر، دوكتور ئاھمەت قارامان، دوكتور گۈلزادە تانرىداغلى، دوكتور ئايسىمە مىرسۇلتان، دوكتور رىدۋان ئۆزتۈرك، دوكتور ئايسۇن دەمىرەز گۈنەرى، دوكتور كونۇر ئالپ ئەرجىلاسۇن، دوكتور دەريا ئەرسۆز قاتارلىق تۈركىيەدە ئۇيغۇرشۇناسلىق بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتقان زىيالىيلار ئىشتىراك قىلدى ۋە ئىلمىي دوكلاتلىرىنى ئوقۇپ ئۆتتى.

يىغىن تۈركىيەدىكى مەتبۇئاتلارنىڭ دىققىتىنى تارتىپ ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ بۈگۈنكى ئەھۋالىنى تۈرك جامائىتىگە كۆرەك قىلدى. ھۈليا خانىم بۇ مۇناسىۋەت بىلەن تاراتقۇلاردا ئۇيغۇرلار ۋە ئۇيغۇر ئەدەبىياتى ھەققىدە مەلۇمات بەردى. بۇ تۈركىيەدە ئۇيغۇر ئەدەبىياتى بويىچە ئەڭ كۆپ تەتقىقاتچى يىغىلغان، ئەڭ قىزغىن داۋاملاشقان ۋە ئەڭ كەڭ ساھەدىكى ئالىم ۋە مۇتەخەسسىسلەرنى بىر يەرگە جەم قىلغان بىر يىغىن بولدى. يىغىن تۈركىيەدىكى ئۇيغۇر زىيالىيلار بىلەن قازاقىستاندىن كەلگەن ئۇيغۇر زىيالىيلارنىڭ پىكىر ئالماشتۇرۇشىغا تېپىلماس بىر پۇرسەت ياراتتى.

يىغىننىڭ ھاياجانلىق مىنۇتلىرى قازاقىستاندىن كەلگەن ئۇيغۇر زىيالىيلىرىنىڭ ھۈليا خانىمغا تون كىيدۈرۈشى بىلەن يۇقىرى پەللىگە چىقتى. مەشھۇر ئۇيغۇر

شائىرى مۇھەممەدئىمىن ئوبۇلقاسىمۇۋ، دوكتور رۇسلان ئارزىيىۋ قاتارلىقلار قازاقىستاندىكى ئۇيغۇر جامائىتىنىڭ سالامى ۋە ھۆرمىتى سۈپىتىدە ئۇيغۇرچە توننى ھۈليا خانىمغا كىيدۈرگەندە ئۇيغۇر ۋەتىنىدىن كەلگەن ئىشتىراكچىلارنىڭ كۆزلىرىدىن ھاياجان ياشلىرى ئەگىدى. ئەنقەرەدىكى ئۇيغۇر ئوقۇغۇچىلارغا ۋاكالىتەن ھاجەتتەپە ئۇنىۋېرسىتېتى دوكتور ئوقۇغۇچىسى ئاسىيە ئۇيغۇر خانىم ھۈليا خانىمغا رومال ئارتتى. يىغىندا مۇھەممەدئىمىن ئوبۇلقاسىمۇۋ ئەپەندى ئۆتكۈر ئەپەندى بىلەن يېزىشقان بارلىق مەكتۇپلىرىنى ھۈليا خانىمغا ھەدىيە قىلدى. ئۆتكۈر ئەپەندىمنىڭ شۈۋېتسىيەدە ياشاۋاتقان قىزى زۇلھايات ئۆتكۈر خانىم دادىسىنىڭ مەنىۋى مىراسلىرىنىڭ مىللەت قايغۇسى بولغانلىقىنى ئەسلەپ ئۆتتى. ھۈليا خانىم سۆھبەتلىرىدە ئۆتكۈر ئەپەندىمنىڭ ئۇيغۇر ئەدەبىياتىغا قوشقان تۆھپىسىنى 11 - ئەسىردىكى ئۇيغۇر مۇتەپەككۇرى يۈسۈپ خاس ھاجىپقا قىياسلىدى.

يىغىندا ئەڭ ئەپسۇسلىنارلىق بولغىنى ئۆتكۈر ئەپەندىمنىڭ زاماندىشى بولغان مىرسۇلتان ئوسمانوۋ ئەپەندىنىڭ ئۆتكۈر ئەپەندى ھەققىدىكى ئەسلىمىلىرىنى سۆزلەشكە تەكلىپ قىلىنماسلىقى بولدى. يىغىندا باشتىن ئاخىرى ئىززەتلەنگەن بۇ تەۋەررۈك بوۋاينىڭ ئۆتكۈر ھەققىدىكى بايانلىرىنى ئاڭلىيالمىغانلىقى يىغىن قاتناشقۇچىلىرىدا بولۇپمۇ ئۇيغۇر قاتناشقۇچىلارنىڭ قەلبىدە بىر ھەسرەت بولۇپ قالدى.

ئابدۇرەھىم ئۆتكۈر تەتقىقاتى تۈركىيەدە ھازىر كەڭلىكتىن چوڭقۇرلۇققا قاراپ يۈزلەندى. دەسلەپكە تەتقىقاتلاردا ئۆتكۈرنىڭ شېئىرلار توپلاملىرى، رومانلىرى ھەققىدە ئومۇمىي مەلۇماتلار بېرىلگەن بولسا نۆۋەتتە ئۇنىڭ ئايرىم نەزمىلىرى ھەققىدە تەتقىقاتلار ئوتتۇرىغا چىقماقتا. مەسىلەن، رىدۋان ئۆزتۈرك ئەپەندىنىڭ ئۆتكۈرنىڭ «ئۇچراشقاندا» ماۋزۇلۇق شېئىرى ھەققىدىكى تەتقىقاتى شۇنداق چوڭقۇرلاشقانلىقىنىڭ مىسالىدۇر.

رىدۋان ئەپەندى تەتقىقاتىدا 19 - ئەسىرنىڭ باشلىرىدا ئەرزۇرۇمدا ياشىغان، تۈركىيەدە ئەرزۇرۇملۇ ئەمراھ دېگەن ئات بىلەن مەشھۇر بولغان بىر شائىرنىڭ «ياق، ياق» ماۋزۇسىدىكى شېئىرى بىلەن ئۆتكۈرنىڭ «ئۇچراشقاندا» دېگەن شېئىرىنى سېلىشتۇرۇپ مۇلاھىزە يۈرگۈزىدۇ. بۇندىن باشقا دوكتور ئاھمەت قارامان ئەپەندىنىڭ «قەشقەر كېچىسى» داستانى ھەققىدىكى تەتقىقاتىمۇ ئۆتكۈر ئەپەندىنىڭ ئەسەرلىرى ھەققىدىكى ئىنچىكە ئىزدىنىشلەرنىڭ قانات يېيىۋاتقانلىقىغا مىسال بولىدۇ. ئابدۇرەھىم ئۆتكۈر ھەققىدىكى تەتقىقاتلارنىڭ مۇشۇنداق كۈچىيىشى ۋە چوڭقۇرلىشىشىغا ئەگىشىپ شائىرنىڭ ئەسەرلىرى بۇندىن كېيىن تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى چېكىشى مۇمكىن.

بىزگە نە سۆز، نە بىر خەۋەر بەردىلەر

يۇنۇس ئەمرە

يالغانچى دۇنيادا ياشاپ كەتكەنلەر،
بىزگە نە سۆز، نە بىر خەۋەر بەردىلەر.
قەبرىسىدە ھەرخىل ئوتلار ئۈنگەنلەر،
بىزگە نە سۆز، نە بىر خەۋەر بەردىلەر.

كىملەرنىڭ ئۈستىدە قۇرۇغان بۇ ئوتلار،
كىملەرنىڭ بېشىدا رەت-رەت چىنارلار.
كىمى مەسۇم، كىمى گۈزەل يىگىتلەر،
بىزگە نە سۆز، نە بىر خەۋەر بەردىلەر.

تۇپراققا كۆمۈلگەن نازۇك تەنلىرى،
سۆزلىمەيلا قالغان تاتلىق تىللىرى.
كېلىڭ ، دۇئادا ئۇنتۇمايلى بۇلارنى.
بىزگە نە سۆز، نە بىر خەۋەر بەردىلەر.

يۇنۇس دەركى؛ كۆر، بۇ تەقدىرنىڭ ئىشلىرى،
تۆكۈلمۈشتۇر كىرپىكلىرى قاشلىرى.
باشلىرىنىڭ ئۈستىدە قەبىر تاشلىرى،
بىزگە نە سۆز، نە بىر خەۋەر بەردىلەر.

تۈركچىدىن تاھىر تاشقىن ئۇيغۇرچىلاشتۇرغان